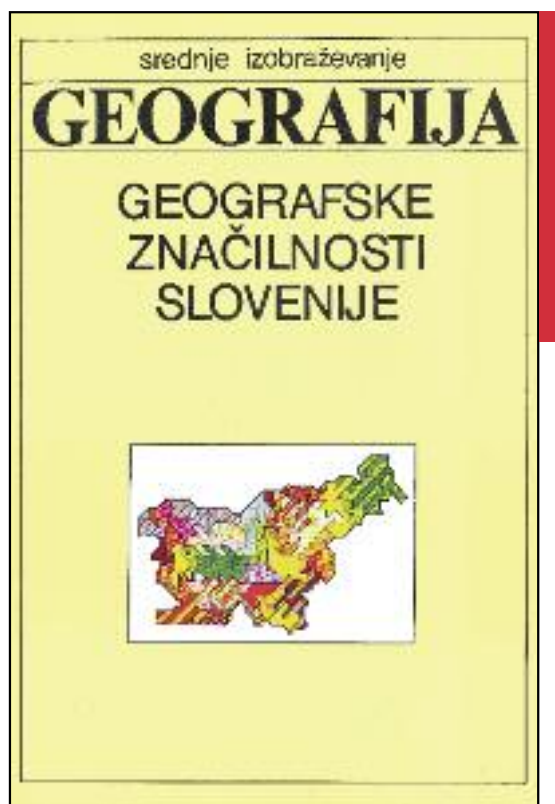

Acta geographica Slovenica, 53-2, 2013, 241–256

CONTRIBUTION OF IVAN GAMS TO SLOVENIA'S REGIONAL GEOGRAPHY AND REGIONALIZATION

PRISPEVEK IVANA GAMSA K REGIONALNI GEOGRAFIJI IN REGIONALIZACIJAM SLOVENIJE

Drago Perko

Title page of Ivan Gams's high school textbook.
Naslovnica srednješolskega učbenika o Sloveniji Ivana Gamsa.

Contribution of Ivan Gams to Slovenia's Regional Geography and Regionalization

DOI: 10.3986/AGS53201

UDC: 929Gams I.:913(497.4)

COBISS: 1.02

ABSTRACT: The Slovenian geographer Ivan Gams made his greatest research contribution in the second half of the twentieth century, when regional geography was primarily characterized by a decline in its theory and exceptional development of its methodology. In recent years, the role of thematic cartography and related geographic information systems has been strengthening, and the humanist(ic) component of regional geography has been emphasized. In Slovenia, regional geography gained new impetus with the country's independence in 1991. Gams enriched Slovenian regional geography especially through various regionalization schemes for Slovenia and secondary-school textbooks, as the leader of a long-standing regional geography research project, and as an advisor to junior researchers in regional geography.

KEYWORDS: Ivan Gams, geographer, regional geography, regionalization, thematic cartography, Slovenia

The article was submitted for publication on April 9, 2013.

ADDRESS:

Drago Perko, Ph. D.

Anton Melik Geographical Institute

Research Center of the Slovenian Academy of Sciences and Arts

Gosposka ulica 13, SI – 1000 Ljubljana, Slovenia

E-mail: drago@zrc-sazu.si

Contents

1	Introduction	243
2	Slovenian regional geography	244
3	Regionalization of Slovenia	247
4	Conclusion	248
5	References	249

1 Introduction

Academy member Ivan Gams had an important impact on the development of Slovenian geography following the Second World War, especially with regard to physical geography (Zorn and Komac 2013), karst studies (Kranjc 2013), geographical terminology, geographical onomastics (Kladnik 2013), and regional geography.

Geography is a basic discipline of any nation. It holds a special place among the sciences because it combines the natural sciences, social sciences, and humanities. Landscapes, which are the main topic of geographical research, are composed of and shaped by a wide variety of elements and processes, which are usually dealt with by the natural sciences, social sciences, and humanities.

To an even greater degree, these exceptional characteristics of geography apply to regional geography, which is considered the core of geography due to its complex (comprehensive and versatile) and synthetic (connecting and uniting) nature, or the branch of geography that comes closest to the very essence of geography.

Gams (1996) stated that »scientific regional geography began to develop in the second half of the nineteenth century based on the finding that geographical features on the Earth's surface are genetically and spatially connected. According to this understanding, the main role of regional geography is not to describe the spatial extension of geographical features, but to establish their typical connections in specific parts

Figure 1: Section from *Tabula Ducatus Carnioliae* (Map of the Duchy of Carniola), which was created by Johann Baptist Homann (1664–1724) following Valvasor's model, showing four parts of the duchy as well as Istria: Upper Carniola (*Ober Crain*), Inner Carniola (*Inner Craen*), Central Carniola (*Mittel Crain*), and Lower Carniola (*Unter Crain*).

of the terrain.« His explanation summarizes the essence of regional geography and overlaps with the most frequent definitions of regional geography and its place in modern geography.

According to these definitions of regional geography, the first Slovenian regional geographer was Johann Weikhard von Valvasor (1641–1693), who published an extensive work in 1689 titled *Die Ehre deß Hertzogthums Crain* (The Glory of the Duchy of Carniola) in fifteen parts bound into four extensive volumes. He included descriptions of individual parts of Carniola in his book that were based on long-term fieldwork, in which some of the research methods he used continue to be applied even today (e.g., mapping, surveying, measurements, and experimenting). Valvasor sought to find the causes for a number of geographical features, albeit often among divine forces. He added an exceptional number of illustrations to the work (nearly 600), including maps. In one of the maps, he divided Carniola into Upper Carniola, Inner Carniola, Central Carniola, and Lower Carniola, thus carrying out a type of »regionalization« of the duchy (Valvasor 1689).

However, Slovenia's greatest geographer, Anton Melik (1890–1966), is commonly referred to as the founder of Slovenian research-oriented regional geography. He left his mark in Slovenian regional geography with two exceptional works: a four-volume regional geography of Slovenia (Melik 1954, 1959, 1957, 1960), in which he looked for connections between various features in a landscape, although their descriptions predominate; and the first systematic geographical classification of Slovenian territory, which he himself referred to as regionalization (Perko 1998). Gams also wrote about Melik's impact in the journal *Geografski vestnik* (Gams 1990a).

2 Slovenian regional geography

From the time of the oldest civilizations up until the end of the Age of Discovery, regional geography was among the most highly valued disciplines. However, at the end of the eighteenth century and the beginning of the nineteenth century, there were increasingly fewer undiscovered lands and therefore regional geography primarily focused on describing the earth's surface or even merely listing landscape phenomena and their spatial expansion. Its importance was declining rapidly. It was not until the end of the nineteenth century, when people realized that their development had to take into account the connections between nature and the society, that modern regional geography, which deals precisely with this, regained part of its former glory. All parts of regional geography (especially philosophy and theory), work methods and procedures, and terminology were developing.

In the second half of the twentieth century, regional geography again found itself in crisis. Geographers have discussed the reasons for this at numerous international and regional conferences by the International Geographical Union and at many other meetings (e.g., the symposium »Regional Geography Theory and Methodology« held in Ljubljana in 1987). Among Slovenian geographers, this topic was widely discussed and studied by Svetozar Ilešič, who published several articles on this in the book *Pogledi na geografijo* (Views of Geography, Ilešič 1979). In this regard, Gams' article in the fourth issue of the journal *Dela* (Gams 1987c) is also interesting; it tried to position regional geography within the system of geography. The three-way battle between individual directions within regional geography research continued with unproductive debates about which of the following three approaches was better:

- The systematic approach, which is more analytical, descriptive, comprehensible, simple, and thus more common;
- The problem-based approach, which is more interesting and goal oriented, but often less accurate; or
- The interaction approach, which is more connecting, complex, analytical-synthetic, causal or cause-and-effect, but more demanding for the researcher.

Gams (1987b) commented on this:

- Regarding the systematic approach: »this type of regional geography continues to receive favorable responses in some other disciplines that need territory-related geographical data at the introductory stage of their specialist studies«;
- Regarding the problem-oriented approach: »geographers tend to deal increasingly less with this type (of approach) because we are outmatched by journalists and other greater masters of interesting writing and storytelling, which is a precondition for arousing public interest«;

- Regarding the interaction approach: »this type of regional geography entails looking for connections between landscape-forming elements. The public does not show any real interest in this type of geography because in the past century the knowledge about the connections within a landscape and also the need to know these connections has fairly subsided. To some extent, it has been revived by modern ecology connected with nature protection.«

In the second half of the twentieth century, regional geography in Slovenia was neglected in comparison to other branches of physical geography and even more compared to human geography, especially in terms of research. This is confirmed by several facts, such as the negligible number of Slovenian researchers specializing in regional geography, a small number of such contributions to geographical and similar publications in Slovenia, and a small number of regional geography research projects approved by the Slovenian Research Agency after Slovenia's independence (before that, these approvals were in the hands of the corresponding ministry). Only two purely regional geography projects have been carried out in twenty years, compared to the average of three approved projects per year.

A further characteristic of regional geography in the past decades has been that it is shifting from research to education. Some of the reasons for this are examined by Gams in the journal *Geografski obzornik* (Gams 1977b), in which he discusses the fate of regional geography as the »apex« of geography. In the 1990s, various Slovenian publishers printed a number of textbooks that were attractive in terms of the design, pictures, and methods used, but contained no major content-related updates. Nearly all of the regional geography references in the Slovenian bibliographic database COBISS include textbooks and bachelor's theses by students at the Department of Geography at University of Ljubljana's Faculty of Arts, with hardly any research works.

A revival and great changes were introduced to regional geography by exceptional new methodologies and technologies at the end of the twentieth century. Completely new research methods and techniques were established connected with remote data capture (e.g., radar, satellite, and aerial photos), geographic information systems, digital mapping, digital elevation models, and the formation of virtual regions and landscapes, which in some cases can successfully replace expensive and time-consuming work in the actual, real landscape (Perko 2001, 2007b).

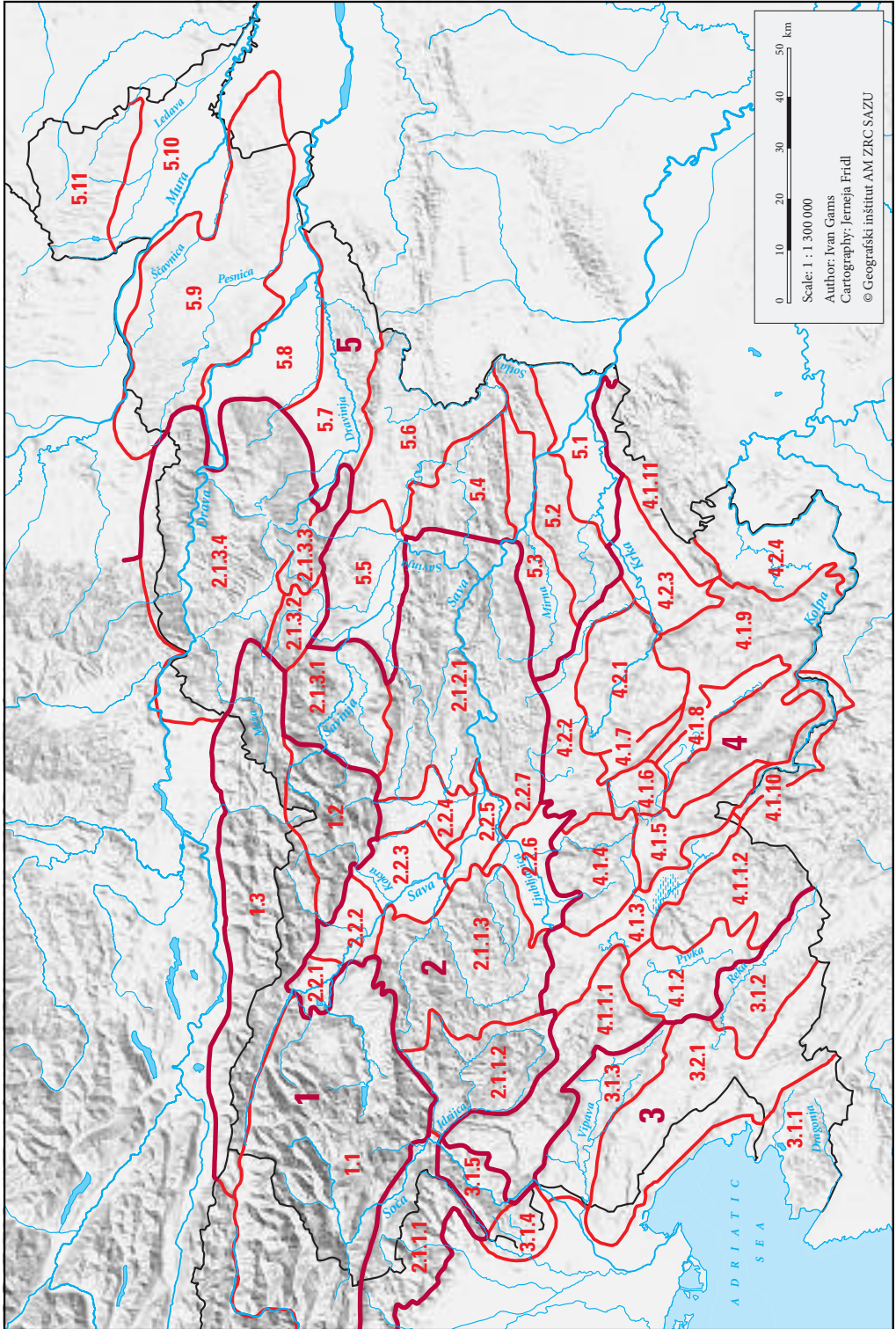
After Slovenia became independent, the status of regional geography as a national discipline strengthened even more than elsewhere because there was a significant increase in the demand for geographic research and seminal geographic works on the Slovenian nation, Slovenia as an independent country, and its regions. Several extensive works were published, including a gazetteer (Orožen Adamič, Perko and Kladnik 1995), a volume on regional geography (Perko and Orožen Adamič 1998), a volume on general geography (Gams and Vrišer 1998), and a national atlas (Fridl, Kladnik, Orožen Adamič and Perko 1998).

Regional geography also contributes a great deal to Slovenia's promotion abroad, and the preservation of its national identity and natural and cultural heritage. In addition, it could also provide important assistance in negotiations with neighboring countries regarding disputed parts of the Slovenian border.

Modern regional geography is characterized by an increasing importance of geographical names and thematic maps. Valvasor and Melik were already well aware of the exceptional communicative power in regional geography and in general, and therefore they furnished their books with what was at that time an extraordinary number of thematic and general maps. The majority of modern regional geography books contain many maps. There are increasingly more books that are combinations of textbooks, encyclopedias, and atlases.

Because regional geography demands a relatively good knowledge of the majority of geographical branches, extensive fieldwork, the skills of complex and synthetic thinking, and in recent years also a good knowledge of state-of-the-art technologies, only a few Slovenian geographers are intensively – let alone exclusively – involved in regional geography.

Gams also carried out regional geography studies alongside a number of other studies. Nonetheless, in the last decades of the twentieth century he was probably the one among all Slovenian geographers that contributed the most to the development of Slovenian regional geography because, compared to his predecessors, he based it on higher scholarly principles. In his more theoretical regional geography contributions, he strongly advocates the interaction approach and the establishment of codependences between geographical phenomena.

-
<p>1 Alpe
 1.1 Julijske Alpe
 1.2 Kamniško-Savinjske Alpe
 1.3 Karavanke
 2 Predalpski svet
 2.1 Predalpsko hribovje
 2.1.1 Zahodno predalpsko hribovje
 2.1.1.1 Beneško-slovensko in tolminsko hribovje
 2.1.1.2 Cerkljansko-Istrijsko hribovje
 2.1.1.3 Škofjeloško in Polhograjsko hribovje
 2.1.2 Vzhodno predalpsko hribovje
 2.1.2.1 Posavsko hribovje
 2.1.3 Severovzhodno predalpsko hribovje
 2.1.3.1 Zgornja Savinjska dolina
 2.1.3.2 Velenjska kotlina
 2.1.3.3 Vitanjske Karavanke
 2.1.3.4 Pohorsko Podravje
 2.2 Ljubljanska kotlina
 2.2.1 Dežela in Blejski kot
 2.2.2 Dobrave
 2.2.3 Kranjsko-Sorško polje
 2.2.4 Bistriška ravan</p> | <p>2.2.5 Ljubljansko polje
 2.2.6 Ljubljansko barje
 2.2.7 Ljubljana
 3 Primorje ali submediteranska Slovenija
 3.1 Flišne regije
 3.1.1 Koprsko Primorje
 3.1.2 Brkini z dolino Notranjske Reke
 3.1.3 Vipavska dolina ter Goriško polje
 3.1.4 Goriška Brda
 3.1.5 Spodnja Soška dolina
 3.2 Kraške regije
 3.2.1 Kras
 4 Dinarske planote celinske Slovenije
 4.1 Visoke dinarske planote
 4.1.1 Robne visoke kraške planote
 4.1.1.1 Nanos, Hrušica, Trnovski gozd in Banjščice
 4.1.1.2 Javorniki in Snežnik
 4.1.2 Pivka
 4.1.3 Notranjsko podolje
 4.1.4 Krimsko višavje
 4.1.5 Bloško-Potočanska planota
 4.1.6 Velikolaščanska pokrajina</p> | <p>4.1.7 Dobro polje
 4.1.8 Ribniško-Kočevska dolina
 4.1.9 Ribniško in Kočevsko gorovje
 4.1.10 Dolina gornje Kolpe in Čabranke
 4.1.11 Gorjanci
 4.2 Nizke dinarske planote
 4.2.1 Suha krajina
 4.2.2 Dolenjsko podolje s Turjaško pokrajino
 4.2.3 Novomeška pokrajina
 4.2.4 Bela krajina
 5 Subpanonska Slovenija
 5.1 Vzhodna Krška kotlina
 5.2 Krško in Bizeljsko hribovje
 5.3 Mirenska dolina in Senovsko podolje
 5.4 Kozjansko hribovje
 5.5 Celjska kotlina
 5.6 Voglajnsko-Soteljska Slovenija
 5.7 Haloze in Dravinjske gorice
 5.8 Dravsko-Ptujsko polje
 5.9 Slovenske gorice
 5.10 Pomurska ravnina
 5.11 Goričko</p> |
|---|---|--|
-

Gams contributed the most to the development of Slovenian regional geography through his regionalization schemes for Slovenia, a secondary-school textbook (Gams 1983a and 1983b) and a college textbook (Gams 1986a), heading a long-term regional geography research project, and serving as an advisor to junior researchers because some of his graduating students adopted his views on the essence of regional geography (e.g., Gabrovec 1989; Perko 1989; Topole 1990).

In 2012, Gams' bibliography entered in the COBISS database included just over 1,300 units. Among these, 270 units were classified under regional geography, of which 44 were books, and 226 were articles and other contributions.

His articles on Slovenian regional geography have been published in various journals such as *Traditiones* (Gams 1990c), *Geografski vestnik* (Gams 1991b), *GeoJournal* (Gams 1991c), *Geografija v šoli* (Gams 1992c), and *Nationalities Papers* (Gams 1993b); his articles on individual Slovenian regions have been published in *Geografski zbornik* (Gams 1952, 1971), *Geografski obzornik* (Gams 1956a), *Geografski vestnik* (Gams 1968), and various volumes (Gams 1975b) and newspapers (Gams 1975c, 1992a, 1992b, 1998a); his articles about other countries have been published in *Geografski obzornik* (Gams 1956b, 1975a, 1979b, 1980b, 1990b), *Geografski vestnik* (Gams 2001a), and *Turistični vestnik* (Gams 1964).

Of significance are also his articles on geographical regionalization and typification (Gams 1959b, 1974, 1978, 1979a, 1980a, 1981, 1983a, 1983b, 1984a, 1984b, 1987a, 1991a, 1998c, 2000, 2001b, 2002a, 2002c, 2003a) and geographic theory (Gams 1959a, 1977a, 1977b, 1986b, 1987b, 1987c, 1987d, 1990a, 1993a, 1994, 1996, 1998b, 2002b).

3 Regionalization of Slovenia

Slovenia's small but geographically extremely variegated territory has inspired various attempts at regionalization; however, on the other hand, this very heterogeneity makes any classification complex and difficult. Due to the temporary nature and transience of the majority of landscape components, geographers find it difficult to concretely determine regional borders, and so this presents a special research challenge for them. They have complemented one another's efforts and gradually improved the regionalization schemes for Slovenia, which shows that the discipline is continuously evolving (Kladnik 1996).

The first detailed division of Slovenia and Slovenian ethnic territory across the border was produced by Melik (1890–1966), who published it in a four-volume work on regional geography between 1954 and

1960. The greatest deficiencies of his division, which he himself never referred to as regionalization, arise from the fact that he defined Slovenian territory gradually, over the course of several years, that he wanted to distribute the material evenly among all four volumes, and that he did not regionalize Slovenia all at once, but instead worked out a new regionalization for the territory covered in each volume. Nonetheless, his regionalization formed the basis for all later physical-geographical classifications of Slovenia.

The first comprehensive physical-geographical regionalization was produced by Ilešič (1907–1985) and published in 1958. He referred to the individual units as regions. His division of Slovenia comprises five major landscape units or macroregions that he divided into ten sub-macroregions, and these into a further 43 mesoregions. Ilešič's classification also extends across the Slovenian borders, but compared to Melik's regionalization the scope of the territory covered is smaller. The greatest weakness of Ilešič's regionalization is its onomastics with new choronyms that were developed in the office and later on did not become widely used, which is why he changed the names of a significant number of regions in 1974. His systematic and hierarchically logical regionalization provided a number of new insights but, except for a short period of time, it did not become widely used. It was replaced by newer regionalization schemes that relied more on Melik's regionalization.

Gams first published his regionalization in 1983 in a secondary-school textbook on Slovenia, which gives it special weight because it was used by many years of students. Later on it was reprinted several times, although it was never revised and further improved. Gams divided Slovenian territory into five macroregions, and these into several hierarchical levels, in which he did not apply a uniform rule. This unclear hierarchic classification of regions in particular is the greatest weakness of his regionalization. Like Ilešič, Gams also marked the transitional regions between the macroregions on the map. He only took into account territory outside today's Slovenia into which Slovenian regions extend. Compared to Melik and Ilešič, he introduced fewer new names. The number of names he used is almost the same as what Ilešič used, and only half of what Melik used.

In 1995, Gams updated his regionalization for *Krajevni leksikon Slovenije* (Gazetteer of Slovenia; Orožen Adamič, Perko and Kladnik 1985) together with Drago Kladnik (1955–) and Milan Orožen Adamič (1946–), especially with a more consistent hierarchy of regions, modifications to some of the borders between regions, and more uniform names. The users primarily criticized this regionalization for being considerably complicated.

In 1986, Gams also published a landscape-typology classification of Slovenia based on a detailed cartographic analysis of individual ecologically significant elements: the lithological composition of hilly upland areas, pedological composition of flat lowland areas, elevation bands, relief energy,« and less detailed classifications of specific climatic factors and land use. He separated out six macroregions and two transitional groups of mesoregions with a total of 57 mesoregions. The names used are fairly well updated, and so this classification formed a good basis for further research.

Gams also had a significant impact on a group of researchers from the Anton Melik Geographical Institute at ZRC SAZU, who prepared a new regionalization of Slovenia in 1998 for the book *Slovenija – pokrajine in ljudje* (Slovenia: Its Regions and People), whereby they divided the country into four macroregions (i.e., the Alps, the Pannonian Basin, the Dinarides, and the Mediterranean) and 48 regions (Perko and Orožen Adamič 1998; Perko 2007a); in 2012, they prepared two new typifications of Slovenia, in which they divided the country into 24 landscape types (Ciglič and Perko 2012).

4 Conclusion

Regional geography is of fundamental national importance for any country and especially for a country as small as Slovenia, which is still building its identity among other countries. It is especially important to study its landscapes, which reflect its natural and social characteristics and inclusion in large European landscape units because the enormous variety of landscapes is one of Slovenia's greatest assets.

Melik is commonly referred to as the father of Slovenian regional geography, even though in some ways this title should actually go to Valvasor. They are both characterized by predominantly describing landscapes, whereas Gams, whose theoretical regional geography contributions clearly advocate an interactive approach, based Slovenian regional geography on more advanced scholarly principles than his predecessors. His most important practical contributions include the secondary-school regional geography textbook

Geografske značilnosti Slovenije (Geographical Characteristics of Slovenia; Gams 1983b, 2003a), the college textbook *Osnove pokrajinske ekologije* (The Basics of Landscape Geography; Gams 1986a), the regionalization schemes for Slovenia in these two textbooks, *Krajevni leksikon Slovenije* (Gazetteer of Slovenia; Gams, Kladnik and Orožen Adamič 1995, 1996) and the book *Geografija Slovenije* (Slovenia's Geography; Gams 1998c), the long-term management of projects for *Regionalna geografska monografija Slovenije* (Regional Geography Volume on Slovenia), an extensive volume with a fairly regional geography note titled *Kras v Sloveniji* (Karst in Slovenia; Gams 2003b), and definitely his impact on some younger Slovenian geographers as a teacher and advisor.

5 References

- Ciglič, R., Perko, D. 2012: Preverjanje pokrajinskih tipov Slovenije z geografskim informacijskim sistemom. GIS v Sloveniji 11. Ljubljana.
- Fridl, J., Kladnik, D., Orožen Adamič, M., Perko, D. 1998: Geografski atlas Slovenije. Ljubljana.
- Gabrovec, M. 1989: Vloga reliefa za geografsko podobo Polhograjskega hribovja. Magistrska naloga, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Gams, I. 1952: Človek na zemlji Slovenjgraške kotline. Geografski zbornik 1. Ljubljana.
- Gams, I. 1956a: Pohorsko Podravje: geografska karakteristika in gospodarsko-politična problematika. Geografski obzornik 3-1. Ljubljana.
- Gams, I. 1956b: Prirodna, nacionalna in upravno politična sestava Kitajske. Geografski obzornik 3-3. Ljubljana.
- Gams, I. 1959a: O fotografskem upodabljanju pokrajine. Geografski obzornik 6-4. Ljubljana.
- Gams, I. 1959b: Problematika regionalizacije Dolenjske in Bele krajine. Geografski vestnik 31. Ljubljana.
- Gams, I. 1964: Nekaj geografskih značilnosti Sveta treh dolin. Turistični vestnik 12-6. Ljubljana.
- Gams, I. 1968: Tunizija v dvanajstem letu dekolonizacije. Geografski obzornik 15-1/2. Ljubljana.
- Gams, I. 1975a: Geografske beležke iz Sovjetske zveze. Geografski obzornik 22-1/2. Ljubljana.
- Gams, I. 1975b: Pokrajinska ekologija soseske Soča. Zgornje Posočje. Ljubljana.
- Gams, I. 1975c: Razpotja zgornjega Posočja, prispevek slovenskih geografov h kompleksnemu spoznavanju. Naši razgledi 24-23. Ljubljana.
- Gams, I. 1977a: Meje geografije v sistemu znanosti in v šoli. Geografski obzornik 24-3/4. Ljubljana.
- Gams, I. 1977b: Regionalna geografija – vrh ali anahronizem metodične geografije. Geografski obzornik 24-1/2. Ljubljana.
- Gams, I. 1978: Kvantitativna prirodnogeografska regionalizacija Slovenije. Elaborat, Raziskovalna skupnost Slovenije. Ljubljana.
- Gams, I. 1979a: K pokrajinsko ekološki razčlenitvi mariborske regije. Mariborsko Podravje. Maribor.
- Gams, I. 1979b: Nekatere geografske stalnice Iberskega polotoka. Geografski obzornik 26-1/2. Ljubljana.
- Gams, I. 1980a: Do kod sega Primorska? Delo, 12. 4. 1980. Ljubljana.
- Gams, I. 1980b: Skandinavija ima svoj nerazviti sever. Geografski obzornik 27-3/4. Ljubljana.
- Gams, I. 1981: Pokrajinsko-ekološka sestava Gorenjske. Gorenjska. Ljubljana.
- Gams, I. 1983a: Geografija: Geografske značilnosti Slovenije, delovni zvezek za srednje usmerjeno izobraževanje. Ljubljana.
- Gams, I. 1983b: Geografija: Geografske značilnosti Slovenije, učbenik za srednje usmerjeno izobraževanje. Ljubljana.
- Gams, I. 1984a: Metodologija geografske razčlenitve ozemlja. Geografski vestnik 56. Ljubljana.
- Gams, I. 1984b: Regionalizacija nizke Jugovzhodne Slovenije. Dolenjska in Bela krajina. Ljubljana.
- Gams, I. 1986a: Osnove pokrajinske ekologije. Ljubljana.
- Gams, I. 1986b: Za kvantitativno razmejitve med pojmi gričevje, hribovje in gorovje. Geografski vestnik 58. Ljubljana.
- Gams, I. 1987a: Omejitev alpskega ozemlja v Sloveniji. Geografski vestnik 59. Ljubljana.
- Gams, I. 1987b: Regionalna geografija – teorija in praksa. Notranjska. Ljubljana.
- Gams, I. 1987c: Regionalna geografija v sistemu geografske znanosti. Dela 4. Ljubljana.
- Gams, I. 1987d: Snovanje nove geografske monografije Slovenije in vprašanje regionalizacije. Geografski obzornik 34-3. Ljubljana.
- Gams, I. 1990a: Anton Melik in slovenska regionalna geografija. Geografski vestnik 62. Ljubljana.

- Gams, I. 1990b: Naravni pogoji v ozadju zgodovine Izraela. Geografski obzornik 37-1. Ljubljana.
- Gams, I. 1990c: Slovenija na stičišču srednje, južne in jugovzhodne Evrope. Traditiones 19. Ljubljana.
- Gams, I. 1991a: Dileme regionalizacije Pohorskega Podravja. Dela 8. Ljubljana.
- Gams, I. 1991b: Nekatere geografske stalnice Slovenije. Geografski vestnik 63. Ljubljana.
- Gams, I. 1991c: The Republic of Slovenia – geographical constants of the new Central-European state. GeoJournal 24-4. Dordrecht.
- Gams, I. 1992a: Geografske stalnice Slovenije in njeno mesto med evropskimi makroregijami. Delo, 12. 2. 1992. Ljubljana.
- Gams, I. 1992b: Geografske stalnice Slovenije in njeno mesto med evropskimi makroregijami. Delo, 19. 2. 1992. Ljubljana.
- Gams, I. 1992c: Geografske stalnice Slovenije in njeno mesto med makroregijami Evrope. Geografija v šoli 2. Ljubljana.
- Gams, I. 1993a: O značaju pouka geografije Slovenije v osnovni in srednji šoli. Geografija v šoli 3. Ljubljana.
- Gams, I. 1993b: The Republic of Slovenia – geographical constants of the new Central-European state. Nationalities papers 21-1. Abingdon.
- Gams, I. 1994: Pojem in obseg doline v slovenski regionalni geografiji. Geografski vestnik 66. Ljubljana.
- Gams, I. 1996: Regionalna geografija. Enciklopedija Slovenije 10. Ljubljana.
- Gams, I. 1998a: Koliko slovenskih pokrajin? Delo, Sobotna priloga, 17. 10. 1998. Ljubljana.
- Gams, I. 1998b: Lega Slovenije v Evropi in med njenimi makroregijami. Geografija Slovenije. Ljubljana.
- Gams, I. 1998c: Pokrajinsko ekološka sestava Slovenije. Geografija Slovenije. Ljubljana.
- Gams, I. 2000: Stanje v (prirodno)geografski regionalizaciji Slovenije. Geografski vestnik 72-1. Ljubljana.
- Gams, I. 2001a: O Afganistancih in drugih gorjancih. Geografski vestnik 73-2. Ljubljana.
- Gams, I. 2001b: Regionalizacije Slovenije in pouk. Geografija v šoli 10-1. Ljubljana.
- Gams, I. 2002a: Geografske značilnosti Slovenije, delovni zvezek. Ljubljana.
- Gams, I. 2002b: Koliko visokogorja in hribovja imamo v Sloveniji? do kam segajo Alpe, kje so hribi, kje gričevje? Planinski vestnik 102-3. Ljubljana.
- Gams, I. 2002c: Sporne makroregije v novem gimnazijskem učbeniku za Slovenijo. Geografija v šoli 11-2. Ljubljana.
- Gams, I. 2003a: Geografske značilnosti Slovenije, učbenik za srednje šole. Ljubljana.
- Gams, I. 2003b: Kras v Sloveniji v prostoru in času. Ljubljana.
- Gams, I., Kladnik, D., Orožen Adamič, M. 1995: Naravnogeografske regije Slovenije. Krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Gams, I., Kladnik, D., Orožen Adamič, M. 1996: Naravnogeografske regije Slovenije. Priročni krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Gams, I., Kunaver, J., Lovrenčak, F., Radinja, D. 1974: Prispevek k prirodnogeografski tipologiji pokrajine v porečju Voglajne in zgornje Sotle. Voglajnsko-sotelska Slovenija. Ljubljana.
- Gams, I., Lovrenčak, F., Ingolič, B. 1971: Krajna vas: študija o prirodnih pogojih in agrarnem izkoriščanju Krasa. Geografski zbornik 12. Ljubljana.
- Gams, I., Lovrenčak, F., Plut, D. 1975: Naravno-geografska analiza Kamna. Ljubljana.
- Gams, I., Vrišer, I. (urednika) 1998: Geografija Slovenije. Ljubljana.
- Ilešič, S. 1979: Pogledi na geografijo. Ljubljana.
- Kladnik, D. 1996: Naravnogeografske členitve Slovenije. Geografski vestnik 68. Ljubljana.
- Kladnik, D. 2013: Ivan Gams – terminologist, encyclopedist, biographer, and more. Acta geographica Slovenica 53-2. Ljubljana. DOI: 10.3986/AGS53200
- Kranjc, A. 2013: Ivan Gams – karstologist. Acta geographica Slovenica 53-1. Ljubljana. DOI: 10.3986/AGS53101
- Medved, J., Gams, I. 1968: Ojstrica nad Dravogradom (primer preobrazbe gorskega kraja zaradi prevrednotenja naravnih in družbenih razmer). Geografski vestnik 40. Ljubljana.
- Melik, A. 1954: Slovenski alpski svet. Ljubljana.
- Melik, A. 1957: Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino. Ljubljana.
- Melik, A. 1959: Posavska Slovenija. Ljubljana.
- Melik, A. 1960: Slovensko Primorje. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M., Perko, D., Kladnik, D. (uredniki) 1998: Krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana.
- Perko, D. 1989: Vzhodna Krška kotlina s posebnim ozirom na poselitev. Magistrska naloga, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.

- Perko, D. 1998: The Regionalization of Slovenia. Geografski zbornik 38. Ljubljana.
- Perko, D. 2001: Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa. Geografija Slovenije 3. Ljubljana.
- Perko, D. 2007a: Landscapes. Slovenia in Focus. Ljubljana.
- Perko, D. 2007b: Morfometrija površja Slovenije. Georitem 3. Ljubljana.
- Perko, D., Orožen Adamič, M. (urednika) 1998: Slovenija – pokrajine in ljudje. Ljubljana.
- Topole, M. 1990: Fizična geografija Mirenske doline s posebnim ozirom na rabo tal. Magistrska naloga, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Valvasor, J. V. 1689: Die Ehre des Hertzogthums Crain: das ist, Wahre, gründliche, und recht eigentliche Belegen- und Beschaffenheit dieses Römisch-Keyserlichen herrlichen Erblandes. Laybach.
- Zorn, M., Komac, B. 2013: Contribution of Ivan Gams to Slovenian physical geography and geography of natural hazards. Acta geographica Slovenica 53-1. Ljubljana. DOI: 10.3986/AGS53102

Prispevek Ivana Gamsa k regionalni geografiji in regionalizacijam Slovenije

DOI: 10.3986/AGS53201

UDK: 929Gams I.:913(497.4)

COBISS: 1.02

IZVLEČEK: Slovenski geograf Ivan Gams je kot raziskovalec največ prispeval v drugi polovici 20. stoletja, ko sta bila za regionalno geografijo značilna predvsem nazadovanje njene teorije in izjemen razvoj njene metodologije. V zadnjih letih se krepi vloga tematske kartografije in z njo povezanih geografskih informacijskih sistemov ter poudarja human(ističn)a komponenta regionalne geografije. V Sloveniji je regionalna geografija dobila nov zagon z osamosvojitvijo države leta 1991.

Ivan Gams je slovensko regionalno geografijo obogatil predvsem z regionalizacijami Slovenije, srednješolskimi učbeniki in vodenjem dolgoletnega regionalnogeografskega znanstvenega projekta ter kot mentor mladih raziskovalcev na področju regionalne geografije.

KLJUČNE BESEDE: Ivan Gams, geograf, regionalna geografija, regionalizacija, tematska kartografija, Slovenija

Uredništvo je prispevek prejelo 9. aprila 2013.

NASLOV:

dr. Drago Perko

Geografski inštitut Antona Melika

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Gosposka ulica 13, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: drago@zrc-sazu.si

Vsebina

1	Uvod	253
2	Slovenska regionalna geografija	253
3	Regionalizacija Slovenije	255
4	Sklep	256
5	Viri in literatura	256

1 Uvod

Akademik Ivan Gams je pomembno vplival na razvoj slovenske geografije po 2. svetovni vojni, še posebej na področju fizične geografije (Zorn in Komac 2013), krasoslovja (Kranjc 2013), geografske terminologije in zemljepisnega imenoslovja (Kladnik 2013) ter regionalne geografije.

Geografija je temeljna nacionalna veda vsakega naroda. Med znanostmi ima prav posebno mesto, saj povezuje naravoslovje, družboslovje in humanistiko. Pokrajino, predmet geografskega raziskovanja, namreč sestavljajo in oblikujejo najrazličnejše prvine ter procesi, s katerimi se sicer ukvarjajo predvsem naravoslovne, družboslovne in humanistične znanosti.

Te izjemne lastnosti geografije v še večji meri veljajo za regionalno geografijo, ki naj bi bila zaradi svoje kompleksne (celovite, vsestranske) in sintezne (povezovalne, združevalne) narave jedro geografije oziroma geografska veja, ki je najbližja bistvu geografije.

Ivan Gams (1996) pravi: »... znanstvena regionalna geografija se je začela razvijati v 2. polovici 19. stoletja ob spoznanju, da so geografski pojavi na zemeljskem površju genetsko in prostorsko povezani. Po tem pojmovanju ni glavna naloga regionalne geografije opisovanje razprostranjenosti geografskih pojavov, temveč ugotavljanje njihovih značilnih povezav na posameznih delih površja...«. Njegova razlaga po našem mnenju povzema bistvo regionalne geografije ter hkrati sovпада z najpogostejšimi definicijami regionalne geografije in njenega mesta v sodobni geografski znanosti.

Po takih opredelitvah regionalne geografije je prvi slovenski regionalni geograf Janez Vajkard Valvasor (1641–1693), ki je leta 1689 izdal obsežno monografijo *Slava Vojvodine Kranjske (Die Ehre des Herzogthums Crain)* v 15 delih, vezanih v štiri obsežne knjige. V monografijo je vključil opise posameznih delov takratne Kranjske, ki so nastali tudi na podlagi dolgotrajnega terenskega dela, pri katerem je uporabljal nekatere še zdaj priznane znanstvene metode, na primer kartiranje, anketiranje, merjenje in opravljanje poskusov. Za številne geografske pojave je poskušal poiskati vzroke, četudi večkrat med nadzemljskimi silami. Monografijo je opremil s izjemnim številom slik, skoraj šeststotimi, med katerimi so tudi zemljevidi. Na enem od njih je Kranjsko razdelil na Gorenjsko, Notranjsko, Sredinsko in Dolenjsko in tako opravil neke vrste »regionalizacijo« dežele (Valvasor 1689).

Običajno pa za utemeljitelja slovenske znanstveno usmerjene regionalne geografije štejemo največjega slovenskega geografa Antona Melika (1890–1966), ki se je v zgodovino slovenske regionalne geografije vpisal z dvema izjemnima prispevkoma: z regionalnogeografsko monografijo o Sloveniji v štirih knjigah (1954, 1959, 1957 in 1960), v katerih že išče povezave med pojavi v pokrajini, vendar pa še vedno prevladuje njihovo opisovanje, in s prvo sistematično geografsko členitvijo slovenskega ozemlja, ki pa je sam ne imenuje regionalizacija (Perko 1998). O Melikovem pomenu je pisal tudi Ivan Gams v znanstveni reviji *Geografski vestnik* (1990a).

Slika 1: Na izseku Zemljevida Vojvodine Kranjske, ki ga je po predlogi Janeza Vajkarda Valvasorja pripravil Johann Baptista Homann (1664–1724), so poleg Istre vrisani še štiri deli vojvodine: Gorenjska (*Ober Crain*), Notranjska (*Inner Crain*), Sredinska (*Mittel Crain*) in Dolenjska (*Unter Crain*).

Glej angleški del prispevka.

2 Slovenska regionalna geografija

Regionalna geografija je bila vse od najstarejših civilizacij do konca obdobja velikih odkritij med najbolj cenjenimi znanostmi. Ob koncu 18. stoletja in na začetku 19. pa je bilo neodkritih dežel vedno manj, zato se je v okviru regionalne geografije vse bolj zgolj opisovalo zemeljsko površje ali celo samo naštevajo pokrajinske pojave in njihovo razprostranjenost, njen pomen pa se je hitro zmanjševal. Šele proti koncu 19. stoletja, ko je človeštvo spoznalo, da mora pri svojem razvoju upoštevati povezanost med naravo in družbo, si je sodobna regionalna geografija, ki se ukvarja prav s tem, povrnila del nekdanje slave. Razvijali so se vsi njeni deli, predvsem filozofija in teorija, načini in postopki dela ter izrazje.

V drugi polovici 20. stoletja je regionalna geografija spet zašla v krizo. O razlogih zanjo smo geografi razpravljali na številnih svetovnih in regionalnih konferencah Mednarodne geografske zveze (*International Geographical Union*) ter številnih drugih srečanjih, na primer na simpoziju Teorija in metodologija regionalne geografije leta 1987 v Ljubljani. Med slovenskimi geografi je o tem poglobljeno razglabljal Svetozar Ilešič v več prispevkih, objavljenih v knjigi *Pogledi na geografijo* (1979), zanimiv pa je tudi prispevek

Ivana Gamsa v četrti številki revije *Dela* (1987c), namenjen umestitvi regionalne geografije v sistem geografske znanosti. Nadaljeval se je »troboj« usmeritev v regionalnogeografskem raziskovanju z neproduktivnimi razglabljanji, kateri od treh temeljnih pristopov je boljši:

- sistematski pristop, ki je bolj analitičen, deskriptiven, razumljiv, preprost in zato najpogostejši,
- problemski pristop, ki je zanimivejši in ciljno usmerjen, a pogosto bolj površen, ali pa
- interakcijski, ki je bolj povezovalen, kompleksen, analitsko-sintetski, kavzalen oziroma vzročno-posledičen, a za raziskovalca najbolj zahteven.

O tem Ivan Gams pravi (1987b):

- za sistematski pristop: »... *taka regionalna geografija še vedno naleti na ugoden odmev v nekaterih drugih vedah, ki za uvod svojih specialnih raziskav potrebujejo geografske podatke o ozemlju ...*«,
- za problemski pristop: »... *s tako vrsto (pristopa) se geografi vedno manj ukvarjajo, ker nas pri tem prekašajo novinarji in drugi boljši mojstri zanimivega pisanja in pripovedovanja, kar je pogoj za javno zanimanje ...*«,
- in za interakcijski pristop: »... *taka regionalna geografija ... je iskanje povezanosti pokrajnotvornih elementov. Za tako vrsto geografije javnost nima pravega zanimanja, ker je vedenje o povezanosti v pokrajini in o potrebi to povezanost tudi poznati, v zadnjem stoletju dokaj zamrlo. Do neke mere ga je obudila moderna ekologija, povezana z naravovarstvom ...*«.

Za drugo polovico 20. stoletja je v Sloveniji značilna zapostavljenost regionalne geografije glede na panoge fizične geografije in še bolj glede na panoge humane geografije, še posebej na raziskovalnem področju. To potrjuje več dejstev, na primer zanemarljivo število slovenskih raziskovalcev, usmerjenih v regionalno geografijo, majhno število objav s tega področja v geografskih in sorodnih publikacijah v Sloveniji ter majhno število regionalnogeografskih znanstvenih projektov, ki jih je od osamosvojitve Slovenije odobrila Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (pred tem pristojno ministrstvo). Šlo je le za dva izrazito regionalnogeografska projekta v vseh dvajsetih letih od povprečno treh odobrenih geografskih projektov na leto.

Naslednja značilnost regionalne geografije zadnjih desetletij je, da se z raziskovalnega področja premešča na šolsko področje. O nekaterih razlogih za to piše Ivan Gams v Geografskem obzorniku (Gams 1977b), kjer razmišlja o usodi regionalne geografije kot »vrhu« geografije. V devetdesetih letih so različne slovenske založbe natisnile številne oblikovno, slikovno in metodično privlačne učbenike, a brez večjih vsebinskih novosti. Skoraj vsi regionalnogeografski zapisi v slovenski bibliografski zbirki podatkov COBISS so učbeniki ali diplomske naloge študentov Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, znanstvenih del pa skoraj ni.

Oživitev in velike spremembe so v regionalno geografijo prinesle izjemne novosti na področju regionalnogeografske metodologije in tehnologije ob koncu prejšnjega tisočletja. Uveljavile so se povsem nove metode in tehnike raziskovalnega dela, povezane z daljinskim zajemanjem podatkov (na primer z radarskimi, satelitskimi in letalskimi posnetki), geografskim informacijskim sistemom, digitalno kartografijo in digitalnimi modeli višin oziroma oblikovanjem tako imenovanih virtualnih regij ali navideznih pokrajin, kar lahko v nekaterih primerih uspešno nadomesti drago in zamudno delo v dejanski, resnični pokrajini (Perko 2001; Perko 2007b).

V Sloveniji se je položaj regionalne geografije kot nacionalne vede zaradi osamosvojitve države utrdil še bolj kot drugod, saj so se potrebe po geografskih raziskovanjih in pripravi temeljnih geografskih del o slovenskem narodu in Sloveniji kot samostojni državi ter slovenskih pokrajinah bistveno povečale. Izšlo je več obsežnih knjižnih del, kot so na primer prenovljeni krajevni leksikon (Orožen Adamič, Perko in Kladnik 1995), regionalna monografija (Perko in Orožen 1998), splošna monografija (Gams in Vrišer 1998) in nacionalni atlas (Fridl, Kladnik, Orožen Adamič in Perko 1998).

Regionalna geografija veliko prispeva tudi k promociji Slovenije v tujini, ohranjanju nacionalne identitete ter naravne in kulturne dediščine, lahko pa bi bila, na primer, tudi pomembna spremljevalka pri pogajanjih s sosednjimi državami o spornih delih slovenske državne meje.

Za sodobno regionalno geografijo je značilno vse večje naraščanje pomena zemljepisnih imen in tematskih zemljevidov. Že Janez Vajkard Valvasor in Anton Melik sta se zavedala izredne izrazne moči zemljevidov v regionalni geografiji in nasploh, zato sta svoje monografije za njune čase neverjetno bogato opremila tako s tematskimi kot s splošnimi zemljevidi. Tudi večina sodobnih regionalnogeografskih knjig vsebuje številne zemljevide. Vse več je knjig, ki so kombinacija učbenikov, enciklopedij in atlasov.

Ker regionalna geografija zahteva sorazmerno veliko znanja iz večine geografskih panog, obsežno terensko delo ter zmožnost kompleksnega in sinteznega mišljenja, v zadnjih letih pa tudi poznavanje najsodob-

nejših tehnologij, se le malo slovenskih geografov intenzivno, kaj šele izključno ukvarja z regionalno geografijo.

Tudi Ivan Gams se je z regionalnogeografskimi raziskavami ukvarjal poleg številnih drugih. Kljub temu je v zadnjih desetletjih 20. stoletja med vsemi slovenskimi geografi verjetno največ prispeval k razvoju slovenske regionalne geografije, saj jo je v primerjavi s predhodniki utemeljil na višjih znanstvenih načelih. V svojih bolj teoretičnih regionalnogeografskih prispevkih se izrazito zavzema za interakcijski pristop oziroma ugotavljanje soodvisnosti med geografskimi pojavi.

K razvoju slovenske regionalne geografije je največ prispeval z regionalizacijami Slovenije, srednješolskim (1983a in 1983b) in visokošolskim (1986a) učbenikom ter vodenjem dolgoletnega regionalnogeografskega znanstvenega projekta, pa tudi kot mentor mladim raziskovalcem, saj so njegovim pogledom na bistvo regionalne geografije sledili nekateri njegovi diplomanti ter magistrandi in doktorandi (na primer Gabrovec 1989; Perko 1989; Topole 1990).

Osebna bibliografija Ivana Gamsa, vpisana v zbirki COBISS, je 1. 1. 2013 obsegala nekaj več kot 1300 zapisov. Med njimi je 270 zapisov imelo oznako regionalna geografija, od tega je bilo 44 monografskih publikacij, 226 pa člankov in drugih sestavkov.

Njegove regionalnogeografsko obarvane prispevke o Sloveniji so objavili na primer *Traditiones* (1990c), *Geografski vestnik* (1991b), *GeoJournal* (1991c), *Geografija v šoli* (1992c) in *Nationalities papers* (1993b), prispevke o posameznih slovenskih pokrajinah na primer *Geografski zbornik* (1952 in 1971), *Geografski obzornik* (1956a), *Geografski vestnik* (1968) ter različni zborniki (1975b) in časopisi (1975c, 1992a, 1992b, 1998a), prispevke o tujih deželah pa na primer *Geografski obzornik* (1956b, 1975a, 1979b, 1980b, 1990b), *Geografski vestnik* (2001a) in *Turistični vestnik* (1964).

Pomembni so tudi njegovi prispevki s področja geografske regionalizacije in tipizacije (1959b, 1974, 1978, 1979a, 1980a, 1981, 1983a, 1983b, 1984a, 1984b, 1987a, 1991a, 1998c, 2000, 2001b, 2002a, 2002c, 2003a) ter geografske teorije (1959a, 1977a, 1977b, 1986b, 1987b, 1987c, 1987d, 1990a, 1993a, 1994, 1996, 1998b, 2002b).

3 Regionalizacija Slovenije

Majhno, a geografsko izredno pestro ozemlje Slovenije spodbuja poskuse različnih regionalizacij, po drugi strani pa prav ta heterogenost močno zapleta in otežuje vsako členitev. Zaradi prehodnosti in spreminjanja večine pokrajinskih sestavin je konkretno določevanje pokrajinskih mej zapleteno in zato za geografse poseben znanstveni izziv. Z različnimi geografskimi regionalizacijami se je spoprijelo več vodilnih slovenskih geografov. V svojih prizadevanjih so se medsebojno oplajali in regionalizacijo Slovenije postopoma izpopolnjevali, kar kaže na nenehen razvoj stroke (Kladnik 1996).

Prvo natančnejšo delitev Slovenije in s Slovenci poseljenega zamejskega ozemlja je izdelal Anton Melik (1890–1966) in jo objavil v štirih regionalnogeografskih knjigah, ki so izšle med letoma 1954 in 1960. Največ pomanjkljivosti Melikove delitve Slovenije, ki je sam nikoli ni imenoval regionalizacija, izvira iz dejstva, da je Slovenijo razčlenjeval postopoma, več let, da mu je bila pred očmi enakomerna razporeditev snovi po vseh štirih knjigah in da Slovenije ni razdelil hkrati, ampak je opravil regionalizacijo za vsako knjigo posebej. Kljub temu je njegova regionalizacija postala ogrodje vseh poznejših naravnogeografskih členitev Slovenije.

Prvo celovito naravnogeografsko regionalizacijo je izdelal Svetozar Ilesič in jo objavil leta 1958. Posamezne enote je imenoval pokrajine. Njegova delitev Slovenije obsega pet glavnih pokrajinskih enot, makroregij, ki jih je razdelil na deset submakroregij, te pa še na 43 mezoregij. Tudi Ilesičeva členitev sega prek meja Slovenije, vendar je v primerjavi z Melikovo obseg predstavljenega ozemlja nekoliko manjši. Najšibkejši del Ilesičeve regionalizacije je imenoslovje z novimi, kabinetno zasnovanimi pokrajinskimi imeni, ki se pozneje niso uveljavila; tudi zato je leta 1974 precej pokrajin preimenoval. Njegova sistematična in hierarhično smiselna regionalizacija je prinesla številne nove poglede, a se razen za krajši čas ni posebno uveljavila. Izpodrinile so jo novejšje, ki so se bolj oprle na Melikovo členitev.

Ivan Gams je svojo regionalizacijo prvič objavil leta 1983 v srednješolskem učbeniku o Sloveniji, kar ji daje posebno težo, saj so jo spoznale mnoge generacije učencev. Pozneje je bila, žal nepopravljena in neizpopolnjena, večkrat ponatisnjena. Gams je Slovenijo razdelil na pet makroregij, te pa zelo različno na več hierarhičnih stopenj. Prav nedorečeno hierarhično razvrščanje pokrajin je največja slabost njego-

ve regionalizacije. Tako kot Ilesič je tudi Gams na zemljevid vrisal prehodne pokrajine med makroregijami. Upošteval je le tisto ozemlje zunaj meja današnje Slovenije, kamor segajo pokrajine z ozemlja Slovenije. V primerjavi z Melikom in Ilesičem je v imenoslovje vnesel manj novosti. Število imen, ki jih je uporabil za pokrajine, je skoraj enako kot pri Ilesiču in pol manjše kot pri Meliku.

Leta 1995 je Gams skupaj z Dragom Kladnikom (1955–) in Milanom Orožnom Adamičem (1946–) za Krajevni leksikon Slovenije regionalizacijo dopolnil, predvsem z bolj dosledno hierarhijo pokrajin, popravki nekaterih meja med pokrajinami in bolj enotnim imenoslovjem. Tej regionalizaciji so uporabniki očitali predvsem precejšnjo zapletenost.

Leta 1986 je Gams objavil tudi pokrajinskoekološko tipizacijo Slovenije, ki temelji na podrobni kartografski analizi posameznih ekološko pomembnih prvin: litološke sestave za vzpet svet, pedološke sestave za ravninski svet, višinske pasovitosti, »reliefne energije« ter manj podrobni členitvi nekaterih podnebnih dejavnikov in rabe tal. Izdvojil je šest makroregij in dve prehodni skupini mezoregij s skupno 57 mezoregijami. Imenoslovje je precej izpopolnjeno, zato je bila ta členitev dober temelj za nadaljnje delo.

Gams je pomembno vplival tudi na skupino avtorjev Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, ki je leta 1998 za regionalno monografijo Slovenija – pokrajine in ljudje pripravila novo regionalizacijo Slovenije in državo razdelila na 4 makroregije (Alpe, Panonska kotlina, Dinarsko gorovje in Sredozemlje) in 48 regij (Perko in Orožen Adamič 1998; Perko 2007a), leta 2012 pa pripravila novo tipizaciji Slovenije in državo razdelila na 24 pokrajinskih tipov (Ciglič in Perko 2012).

Slika 2: Gamsova regionalizacija Slovenije.

Glej angleški del prispevka.

4 Sklep

Regionalna geografija je temeljnega in nacionalnega pomena za vsako državo, še posebej tako mlado državo, kot je Slovenija, ki svojo identiteto med državami sveta šele umešča. Preučevanje njenih pokrajin, ki odsevajo njene naravne in družbene značilnosti ter vpetost v velike evropske pokrajinske enote, je še posebej pomembno, saj je prav raznolikost pokrajin eno največjih bogastev Slovenije.

Za očeta slovenske regionalne geografije običajno štejemo Antona Melika, čeprav bi si morda v nekaterih pogledih ta naslov zaslužil Janez Vajkard Valvasor. Pri obeh prevladuje opisovanje pokrajin, Ivan Gams, ki se v svojih bolj teoretičnih regionalnogeografskih prispevkih izrazito zavzema za interakcijski pristop, pa je slovensko regionalno geografijo utemeljil na višjih znanstvenih načelih od svojih predhodnikov. Njegovi najpomembnejši praktični prispevki so najverjetneje regionalnogeografski srednješolski učbenik Geografske značilnosti Slovenije (Gams 1983b in Gams 2003a), visokošolski učbenik Osnove pokrajinske ekologije (1986a), regionalizacije Slovenije v omenjenih učbenikih, Krajevni leksikonu Slovenije (Gams, Kladnik in Orožen Adamič 1995; Gams, Kladnik in Orožen Adamič 1996) in monografiji Geografija Slovenije (Gams 1998c), dolgoletno vodenje projektov Regionalna geografska monografija Slovenije, obsežna, precej regionalnogeografsko obarvana monografija Kras v Sloveniji (Gams 2003b), zagotovo pa tudi njegov predavateljski in mentorski vpliv na mlajšo generacijo nekaterih slovenskih geografov.

5 Viri in literatura

Glej angleški del prispevka.